

νυμα θάτανε ή πατρίδα πολύ, μά πολύ κερδεμένη.

Μά έσείς τά βλέπετε τά πράματα διάφορικά και μάς αποδείχνετε μάλιστα σ' ένα πολύτιμο γράμμα σας, που δημοσιέθει ο Νουμάς (άρ. 220,12,1), πώς έμεις γλαστήκαμε, πώς πέφτουμε όζω. «...Πάρνω για παράδειγμα τόν Μολύβι και τας ένώσεις από τή χημία τού Ρόσκω που εξέδωσα άλλοτε στην έλληνική.

Τύποι	Κοινά όροι	Λαϊκοί όροι
Pb	Μολύβδος	Μολύβι
Pbo	Μολυβδοξείδιον	Σκουριά τού Μολυβιού
Pb(OH)3	Μολυβδοξείδιον	
Pbo2	Μολυβδοδιοξείδιον	

Έγώ τώρα τά διαβάζω και λυπούμαι, γιατί βλέπω και ρωτάτε, άφτά πώς θά τά πούμε στη δημοτική; Και φυσικά, θά κρυφοκαμαρώνετε, άφου θά λέτε κιόλας πώς τί μπορούμε νάπαντήσουμε σέ τέτοιο ρώτημα ένώ έγώ ίσια ίσια λυπούμαι που δέν άπαντάτε ο ίδιος. Και δέν άπαντάτε ο ίδιος για τόν λόγο που τά μικρά μου και ταπεινά έργα δέ, τάξιωθήκανε νά σας έχουνε άναγνώστη. Θά είναι, είκοσι χρόνια που τόν φωναζώ, πώς τόν ζήτημα, όπως έμεις τόν καταλάβαμε, δέν είναι για λέξεις, είναι για κάτι πιο γενικό, πιο βάσιμο σέ κάθε γλώσσα, πιο χαρακτηριστικό της, για τόν τύπο. Γνώρισμα μιας γλώσσας, τόν τυπικό της. Και τόν τυπικό, μά κ' είναι σύμφωνο μέ τή ζωντανή γραμματική, μαθαίνεται άμέσως κι από τόν πιο άγράμματο. Κι άφτό θέλουμε μεις, νά μορη νά μαθαίνη τή γλώσσα του ο καθένας. Λοιπόν έκεί που δέν μπορεί και δέ θά μπορέση ποτέ του νά κλίνη ή όδός, τής όδοϋ, τας όδοϋς, ή κλίμαξ, τας κλίμακας, ή εδγενής, τής εδγενούς κ.τ.λ. κ.τ.λ., θά μπορέση πολύ έφκολα νά κλίνη μολυβδοξείδιο, φτάνει νά τού σηκώσετε τόν τελικό του τόν ν που μήτε σείς δέν τόν προφέρνετε στην καθημερινή σας όμιλία.

Έτσι για όλα τάλλα που μάς καταλογίσατε, νομίζοντας πώς μάς άραδιάζετε καθαρέθουσα. Είναι, φίλε μου, δημοτικά. Κοιτάξτε τα, τί όμορφα μάλιστα μολυβδοξείδιο, μολυβδοδιοξείδιο, έπιτεταρτοξείδιο μολύβδου, νιτρικός μολύβδος, άθρακικός (ή σά θέλετε κι άνθρ-) μολύβδος, βορικός ά(ν)θρ. μολύβδος, όξεικος μολύβδος, βορικός όξεικος μολύβδος, θειικός μολύβδος, διχλωριομολύβδος, δισιωδιομολύβδος, θειομολύβδος. Βλέπετε; Τόν τυπικό τής δημοτικής. Τής δημοτικής ως κ' ή φωνολογία.

Κι ως τόσο είμαι βίβαιος πώς όμορφους τούς τύπους άφτους δέ θά τούς βρίζετε. Κ' έχετε δικιο. Μας δείχνετε πώς είστε πραχτικός άθροπος. Γιατί τάχα νά τόν πούμε μολυβδοξείδιο, μά κι ο σημερινός μας ο κανονικός τύπος δέν είναι μολύβδος, παρά μολύβι; Λόγος δέν υπάρχει νά μνήν τόν παραδεχτούμε. Στους έπιστημονικούς, τεχνικούς όρους, αλλάζει κανείς τάξη, όταν είναι άνάγκη λ. χ. από τή λέξη eau, έπίθετο δέ βγαίνει: πρέπει τότες νά θυμηθούμε τόν λατινικό aquosus, και νά τόν κάμουμε aqueux* όταν όμως δέν είναι άνάγκη, άλλαγή καμιά δέ χρειάζεται. Plomb λέγεται γαλλικά τόν μολύβι. άκόμα και στα βιβλία τής χημίας, piombo ιταλικά δέ στοχάστηκε κανείς νά τόν βαφτίση plumbum. Λοιπόν και μεις μολύβι, μολυβδοξείδιο. Πιο πραχτικό.

Μά και τούτο στοιχηματίζω πώς δέ σας άρέσει. Και πάλι μάς δείχνετε πώς τά ρωμαίικα τάγαπάτε, τά νοιώθετε, τά ξέρετε, κι άς μνήν τά γράφετε. Μάλιστα! Η λέξη μολυβδοξείδιο, νά, όμορφη δέν είναι. Κανονική, ταχτική, όσο θέλετε. Τής λείπει τόν χοϋ! Τής λείπει τόν άλάλητο έκείνο τόν κάτι που θέλει μια λέξη για νά μοιάζη ρωμαίικη. Μά πολύ έφκολα τής τόν δίνουμε τόν κάτι άφτό. Για νά δοκιμάσουμε. Άς πούμε μολυβδοξείδο, άς πούμε μολυβδοξείδιο, σαν άγαπάτε και μολυβδοξείδιο, άς πούμε έπιτεταρτοξείδιο μολυβιού. Τί σας φαίνεται; Τόν πρόσωπο ρωμαίικο, ή όψη ρωμαίικη. Σπουδαίο τόν προτέρημα, μά κ' είναι ή χημία για ρωμιούς. Βέβαια πώς όλοι οί έπιστημονικοί όροι δέ σιάζονται τόν ίδιο. Μά τί νά κάνουμε; Τέτοιους έχουμε σέ κάθε γλώσσα, δηλαδή, νά μνήν τά μασούμε, βάρβαρους. Δέν μπορούμε νά τάχουμε όλα τέλεια: μά έκεί που μπορούμε, χρέος.

Έσείς όμως μάς λέτε στό Νουμά πώς άπρέπει νά μάς είπητε σείς οί άντίθετοι [άντίθετος τί θά πη ίδω; τόν καλό, τόν πραχτικό γυρέδουμε—για τήν Έλλάδα, όχι για νά εναντιωθούμε κανέναν] άν τούς έπιστημονικούς όρους (και τά παράγωγα), που έδημιούργησαν οί ξένοι από τήν άρχαία Έλληνική, πρέπει νά τούς αντικαταστήσουμε μέ άλλους νέους φκιστούς ή άκατάληπτους (άφου είναι άγνωστοί ως τώρα [όπως κ' οί δικιοί σας στούς πολλούς]) ή άν πρέπει νά τούς μεταχειριζόμαστε όπως ίνε δια νά έννοούμε περι τίνος πρόκειται και νά ύπάρχη παγκόσμιος συνενόησης.

Και πάλι πρέπει νά παραπονεθώ πώς δέ μέ δικ-

βάζετε—άκόμη και σά γράφο στό Νουμά. Στην Άπολογία μου, που δημοσιέστηκε πέρσι, έγραφα τάκλουθα, όπου τόν ζήτημα για όρους γραμματικούς: «Τόν όρο πώσις, όσο άδικιολόγητος κι άν είναι, τόν πήρανε από τούς Έλληνες και τόν κάμανε casus οί Ρωμαίοι: έτσι τόν ξέρουμε σήμερα παντού, caso, cas, ως και Fall, γερμανικά, που είναι ή μεταφρασμένη μας πώσις. Λοιπόν άφου ή Έβρώπη δανίζεται όρους έπιστημονικούς από τήν άρχαία μας τή γλώσσα, έμεις οί άπάγονοι δέ θάχουμε τάχα τόν δικαίωμα νά τούς μεταχειριστούμε; Άφτά λέει ο δάσκαλος. Έγώ πάλι θαρρώ πώς θάτανε νόστιμο, θάτανε και πολύ άρωατο, έμεις νά μπορούσαμε νά φτιάχνουμε καινούριους όρους έπιστημονικούς μέ τήν πάντα ζωντανή και πάντα Έλληνική λαλιά μας, ένώ μέ τή δική της ή Έβρώπη δέν μπορεί νά τά καταφέρη. Θά φαινόμεσθα τότες άπόγονοι άληθινοί, άφου θά δημιουργήσουμε σαν τούς άρχαίους.» (σ. 308 τού βιβλίου, σά θά βγῆ).

Νά μνήν τά πολυλογούμε—κι άρκετά σά; έγραφα. Τόν ζήτημα είναι νά ξέρουμε για ποιους δουλεύουμε, για ποιους δημοσιέθουμε. Για τούς άρχαίους τούς Έλληνες ή για τούς σημερινούς; Άν είναι για τούς σημερινούς, τή γλώσσα τους πρέπει νά μιλούμε—και δυό δέν έχει, μια είναι. Η πρέπει νά τόν πούμε ρητά, νά τόν πούμε από τώρα πώς ή Έλλάδα προκοπή δέ θά δῆ και τού κάκου ή πρέπει νά καθιερωθῆ γλώσσα που νά βασίζεται μόνο και μόνο στού λαού τή γραμματική, που είναι γλώσσα τού λαού.

Θά μου άπαντήσετε πώς μικρή δουλειά δέν είναι και πώς πολλές φορές πέφτει δύσκολο, πολύ δύσκολο νά βρῆ κανείς τόν σωστό έπιστημονικό όρο. Άμέ; Μήπως δέν τόν ξέρω; Γι' άφτό δουλέσω κα γώ. Τόν σημαντικό, τόν μόνο, είναι νάχη κανείς τίμια ψυχή. Τότες, σοβαρά και ήσυχα, κάνει ο άθροπος ό τι μπορεί. Μά ό τι μπορεί, χρέος άπαραιτήτο νά τόν κάμη, άμα είναι τίμια ή ψυχή και ίσιος ο νοϋς.

Νά μέ συμπαθήτε που γέμισα κόλλες. Μά σά ξέρω. Είστε φρόνιμος, τίμιος άθροπος, άγαπάτε τόν λαό, άγαπάτε και τή γλώσσα του. Μέ τέτοιους άθρόπους μου άρέσει πάντχ ή όμιλία, γιατί πάντα θά βγῆ σέ καλό.

Δικός σας
ΨΥΧΑΡΗΣ

IVAN TOURGUÉNEFF

ΑΝΤΙΖΑΡ *

Χορεύανε δέκα ζευγάρια. Καβαλιέροι: είτανε τόν περισσότερο άξιώματι τής φρουράς ή υπάλληλοι από τήν κοντινή χώρα. Όλοι πηγαίνανε στό χορό, όπως γίνεται πάντα. Ένας ταγματάρχης άπόστρατος, που είχε μοναχό έλάττωμα νά πέφτη στή μελαχολία μέλις γιομάτιζε, έπαίξε στό ιδιαίτερο τιμητικό τραπέζι μ' ένα συμβουλάτορα τής έπικράτειας και έναν πλούσιο άρχοντα που κάτεχε τρεις χιλιάδες ψυχές. Ο συμβουλάτορας φόραε ένα χοντρό διαμάντι στό δάχτυλο του, μια ταινία καινούργια τού Άγιου Στανίσλαου στό λαιμό, κ' ένα όμορφο γιακά από βελούδο στό ρούχο του. Κι' όστόσο στεκόταν άκούνητος, μιλάε προσεχτικά, τόν και-

ρό που ο πλούσιος άφέντης ξέσπαγε στά γέλια για κάθε τί και τήραζε όλόγυρα του προστατευτικά.

Ο Μποντριακόφ, ο ποιητής, άθροπος μέ παράξενο παρουσιαστικό, κουβέντιαζε σέ μια γωνιά μέ τόν σοφό ιστορικό Έφροσκόφ. Καθένας του κράταε τόν άλλον από τήν κομπότροπα τού ρούχου του. Πλάι τους ένας εύγενής, σφιγμένος μέσα στό στενό του φράκο, εξέχουνε φράσες παληκαρίσιες φιλελεύτερες, κ' ένας άλλος εύγενής άκουε μέ φρίκη και μ' άνοιχτό τόν στόμα. Κείνοι που τούς περιτριγυρίζανε είτανε όλοι τούς ξαφνιασμένους. Οί νέοι τρομαγμένοι και οί γέροι ξενοισμένοι. Οί παχυνές μαννάδες μέ τούς κεντιστές σκούφιες τους, κρητούσανε όλόγυρα τούς τσίχλους. Τέλος, ο χορός είτανε όπως οί έπαρχιώτικοι χοροί.

Η Ναντίζντα είτανε φερμένη ποίν από τή φάμιλία τού Ίπατόφ. Ο Άστακόφ τήν είδε που χόρευε μ' ένα νιό μ' εύχάριστο παρουσιαστικό, μέ τά μάτια έκφραστικά, μέ λεπτά μαύρα μουστάκια. Είτανε καλοντυμένος, και μια χοντρή άλυσίδα κρεμότανε στό γέλεκο του. Η Ναντίζντα είχε ένα φόρεμα γαλάζιο κεντισμένο μέ μαργαρίτες, κ' ένα στεφάνι από τά ίδια λούλουδα στεφάνωνε τόν σγουρωμένο της κεφάλι. Έπαίξε μέ τή βεντάλια της, χα-

μογέλας, νιωθότανε ή βροσίλισσα τού χορού. Ο Άστακόφ τή ζύγωσε και σαν τή χαίριτησε εύγενικά τή ρώτησε μή και λησιμόνησε τήν ύπόσκησή της.

- Τί ύπόσκηση; ρώτησε κείνη.
- Νά χορεύτε τή μαζούρα μαζί μου.
- Βέβαια.

Και ο νιός που τή συντρόφευε κατακοκκίνησε άμέσως.

— Ασημονήσατε, βέβαια, δεσποινίδα, έχω από καιρό τήν ύπόσκηση σας.

— Ά, θέ μου, τί νά κάμω; είπε ή Ναντίζντα ταραγμένη. Συμπαθήσατε μου, κύριε Στελτσίνσκη, είμαι τόσο άφχειρημένη.

Ο Στελτσίνσκη χαμήλωσε τά μάτια μ' εύγενικότη.

Ο Άστακόφ κορδονότανε ώστόσο.

— Έχετε τήν καλωσύνη, κύριε Στελτσίνσκη, είμαστε πολύ γνώμιμοι, και ο κύριος είναι ξένος: συμπαθήσατε μου νά χορέψω μαζί του.

— Όπως άγαπάτε, είπε ο νιός.

— Ευχαριστώ, είπε ή Ναντίζντα προχωρώντας νάνταμώση τόν καβαλιέρο της.

Η καντρίλια τέλειωσε σέ λίγο. Ο Άστακόφ περπάτησε μέσα στή σάλα τού χορού, κ' ύστερα πέ-

(*) Κοίταξε φύλλα 220, 221 222 και 223.

ΣΤΟΝ ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΟΛΟ

Μή ξεπροβάλουν στο γιάλο Δέν είν' ελπίδες πού πλανούν,
Κ' έλθούν εδώ τ' αειρεμένα Κατίβα σκλάβε στ' άκρογιάλι
Μίσσ στο κύμα τ' άπαλό Νά ός καράβια π' απερνούν
Γοργοκυλώντας ένα-ένα; Μίς του πελάγου τήν άγκάλη.
Μή ξεπροβάλουν στο γιάλο Δέν είν' ελπίδες πού πλανούν.
Κ' έλθούν εδώ τ' αειρεμένα; Κατίβα σκλάβε στ' άκρογιάλι.
(Ζ. Παπαντωνίου).

«Στόν Έθνικό ποιητή Μαισούκα»

Καράβια, Καραβάκια μου.
Όνειρεμένα Πλοία Έλληνικά, πού σέρνετε με
τόν άφρό Σας τόσες ελπίδες, γέλια και χαρές, πού
είσθε ή λαχτάρα του λύτερου και του σκλάβου,
πότε, άχ πότε θα ξεπροβάλετε στο πέλαγο πέρα
μαζί με τον Άρη; Και πότε στα κατάρτια Σας
θα κρεμαστή κλωνάρι τιμημένης Δάφνης;

Έρχομαι από τή Σαλαμίνα τή δοξασμένη και
άθνατη, για να Σας χαιρετήσω, και να Σας φέρω
το παλιό πολεμικό τραγούδι μας...

«Έμπρός παιδιά Έλλήνων ός γλυτώσουμε τήν
Πατρίδα».

Σας το φέρνω για φυλαχτό και για αιώνια έν-
θύμηση.

Γιατί και πάλι ή Δάφνη θα στολίση τα κα-
τάρτια Σας, γιατί τα ίδια στήθη και τήν ίδια
καρδιά έχετε μέσα Σας, κι ό Μέγας Θεμιστοκλής
άνκυσός βασιλεύει και είναι.

Χαράς στη Θάλασσα, πού θα Σας έχει στον
κόρφο της, όντας το άβυσταχτο άγέρι με το γαλά-
ζιο χρώμα της, θα πεταχτή να διαλαλήση τή
Νίκη και τή Δόξα Σας.

Είναι μεγάλη και άθνατη ή Έλληνική Ψυχή,
Καράβια μου.

Όλοι το ξέρουνε πώς με Σας ή θάλασσα θα
γενή δική μας. Και τα πέλαγα τα Έλληνικά στη
θωριά Σας θα λαχταρήν, όνειρεμένα Καράβια μου.

Χιλιάδες θα φτιάσουμε, και τήν ψυχή μας θα
δώσουμε για νάλλθη και πάλι ή Νίκη να θρονιστή
στην Ακρόπολη τής νέας γενιάς μας, και για να
φτερουγίσθ σε κάθε Έλληνική γωνιά και σκλάβο
μέρος.

Δέ μας χρειάζεται μεταλλείο Λαύριο, για να
Σας φτιάσουμε.

Γιατί άναιώνιο και άτέλειωτο Λαύριο είναι ό
Πατριωτισμός μας και ή δύναμη τής ψυχής μας.

Δέ μας φοβίζουν οι Θυσίες: Το ξέρετε, όνειρεμέ-
να Καράβια μου:

Με τήν αγάπη μας και με τή Θυσία μας θα
κάμουμε Θάματα!

Δέ βλέπετε πώς Σας σκαρώνουμε; Σιγά, σιγά,
μα τιμημένα.

Οί Σπέσες, ή Ύθρα, τα Ψαρά.
Ό Μιαούλης, ό Κανάρης, ή Θούελλα.

Ή Νίκη, ή Δόξα, ή Ναυσικρατούσα. Άχ κάλ-
λιο ήθελα να γινόντανε ή Ναυσικρατούσα... Δάφνη,
με τον ιδρώτα και με τον κόπο μας φτιάστηκαν.

Τιμημένα πλοία Έλληνικά, είσθε φτιασμένα με
Θυσίες και με Άγάπη.

Κανένα Στόλος ποτέ δε φτιάστηκε, ποτέ, με
τέττα λαχτάρα.

Σεις σέρνετε στον κόρφο Σας και του σκλάβου
και του λύτερου τον ιδρώτα. Σεις σέρνετε τόσες έλ-
πίδες, και τόσα όνειρατα.

Κι ό πλούσιος, κι ό φτωχός, κι ή χήρα και
τ' όρφανό, αυτοί Σας έφτιασαν, άθνατα και τιμη-
μένα Καράβια μου.

Ναυτόπουλα δερφίνια τής Θάλασσας, και Σεις
φιλότιμοι Καπετανίοι, συλλογισθήτε καλά, καλά
συλλογισθήτε ποιά ύποχρέωση έχετε, και ποιό ίερό
φυλαχτό τής Πατρίδας φυλάτε.

Συλλογισθήτε!

Κραάβια και Πλοία μου Έλληνικά, Έθνικέ
Στόλε, χιλιάδες και χιλιάδες καρδιές λαχταρούν για
Σένα και χιλιάδες μάτια Σε καρτερούν άνυπόμονα
να ξεπροβάλης στο πέλαγο με τον πολεμιστή Άρη.
Γιατί θέλουμε όλοι έμεις, όλη ή Πατρίδα να στο-
λίση ή Δάφνη και πάλι τα κατάρτια Σου.

Γιά κοιτάζε δλόγυρά Σου.

Πίσω Σου έχεις τή Σαλαμίνα με το Θεμι-
στοκλή και με τον Κίμωνα, σιμά Σου τον Κανάρη
και το Μιαούλη, τή Γενιά του ΨΑ, και μπρός,
έμπρός Σου, στα μάτια Σου, τήν πνοή Σου, τήν
Έλληνική Ίδέα, τήν Έλληνική Ψυχή, πού έκαμε
και κάμνει όλημερίς Θυσίες για Σένα, για Σένα Έ-
θνικέ Στόλε, για ν' άξιωθθ μια μέρα, ποθητή κι
όνειρεμένη μέρα, ν' άρμενίζης περήφανος το γαλάζιο
πέλαγος με τον Άρη φυλαχτό και με στολίδι τή
Δάφνη.

Κέρκυρα Ν)βρης 1906.

ΗΛΙΑΣ ΣΤΑΥΡΟΥ
Δημοδιδάσκαλος

ΠΝΙΓΜΟΣ

Το βλέμμα της το γαλανό,
πού 'ς τήν καρδιά μου χύνει ζάλη,
πύγει άδερφό τον ούρανό
κι άλλου φωτίζει τήν άγκάλη,
θέλησε πάντα να πονώ!

Στερνά από' αυτή φορεί,
'ς άπατα πέλαα έγω τρέγω,
ή βάρκα μου δεν προχωρεί
κι 'α φτάσω παντοχή δεν έχω!
με γεια να ζήση, να χαρή!

Το πέλαο τάρουδερ
με σένα πόσο, άπιστη μοιάζει,
πού μαύρο κλει βαθείά νερό,
σφιχτά ή ψυχή μου τήκαλιάζει,
'ς αυτό το μνήμά μου θα βρω!

ΣΠ. ΡΙΓΓΑΣ

**«ΑΠΟ ΤΑ ΤΕΤΡΑΔΙΑ
ΤΗΣ ΝΙΟΤΗΣ» ΤΟΥ ΡΕΝΑΝ**

Όσοι βαθεία και πρωτότυπα στοχάζονται έχουνε
μια παράξενη αδυναμία να τα ταιριάζουνε με όλους
τους συνθετικούς τύπους και όλους να τους μιμούνται.
Το παρατήρησ' αυτό σ' έμένα μεταχειρίζομαι πρό-
θυμα όλα τα είδη του λόγου, αρχαία, νεώτερα. Οί
Γερμανοί τήχουν αυτό. Από τήν αρχή αυτή πηγά-
ζει και το σύστημ' αυτό τής φιλολογίας τους: έγκα-
τασταίνεται ώρισμένο σύστημα κριτικής πάντοτε
το ακολουθάνε έργα με το ίδιο νόημα. Άγγλοι φι-
λόλογοι παίρνουν τους νέους τύπους. Ό Γκαίτε,
αδιάφορα, τα ταιριάζει με όλους τους τύπους, αρ-
χαίους, νέους. Έτσι και οι ρομαντικοί μας είναι
τής ανατολής, τής δύσης, των όμηρικών και των με-
σαιωνικών καιρών κτλ.

Η κοινωνία των ανθρώπων είναι καταδικασμέ-
νη στο δρόμο της να τρέφεται με τάταιριαστα, με
τους παραλογισμούς, με τις πιό άθλιες στενοκεφα-
λιές.—Μά θα φαγωθθ άπ' όλ' αυτά!—Και τί
πειράζει; Πάντα, και μ' όλ' αυτά, μπροστά θα
τραβήξθ. Ό άτομικός άνθρωπος είναι το θύμα της.
Και τί μ' αυτό; Το άτομο είναι κάτι τι έλάχι-
στο, σά φτάση κανείς να δθ τα γενικά. Χρειάζεται,
λένε, δόγμα, πού να θεμελιώνθ στερεά τήν ανθρω-
πινή ζωή. Όχι. Η ανθρωπότη μπορεί να είναι κα-
ταδικασμένη να τρικλίσθ, χωρίς λογική και χωρίς
αρχή, αιώνας κι αιώνας, γιατί τίποτε δεν μπορεί να
κάμθ να προχωρήση μιάν ιδέα πού δεν ώρίμασε.
Σκληρό αυτό, μά είναι σιδερένια ανάγκη. Ό ανθρω-
πος δεν είναι τίποτε, ή ανθρωπότη είναι τα πάντα.
Γραφτό της είναι να γελιέται: πότε και πότε.

ρασε στο σαλόνι και σταμάτησε κοντά σ' ένα τρα-
πέζι του παιχνιδιού. Εμφανικά ένοιωσε ένα χέρι πού
άγγιζε στον ώμο του. Έγύρισε. Εΐτανε ό Στελτσίν-
σκης.—Θα σάς είμαι ύπόχρεος να θελήστε να πε-
ράσετε στη γειτονική κάμαρα για να είπούμε δυό λό-
για, είτε γαλλικά με μια προφορά πού δεν έμοιάζε
για Ρούσικη.

Ό Άστακόφ τον άκούθησε και σταθήκανε
κάτου από τους μπερτέδες μιανού παραθυριού.

— Μπροστά σε μια κυρία, ζακολούθησε ό άλλος
στην ίδια γλώσσα, δε μπορούσα ναποκριθώ παρά ό-
πως άποκρίθηκα. Μά έλπίζω πώς δεν το πιστέψατε
πώς έχω σκοπό να σας παραχωρήσω το δικαίωμα
μου να χορέψτε τή μαζούρκα με τή δεσποινίδα Βε-
ρετιέφ.

— Τί θέλετε να είπθτε; είπε ό Άστακόφ ζα-
φνιασμένος.

— Όπως έχω τήν τιμή να σας το λέω, είπε
ό άλλος με μια προσποιητή άταραξία, περνώντας
το χέρι του μέσα στο γελέκο του.

Ό Άστακόφ πέρασε και κείνος το χέρι στο
γελέκο.

— Έπιτρέψτε μου, Κύριε, να σας κάμω προσε-
χτικό, και να σας είπθ πώς μπορείτε να ίχθίστε

έτσι τή δεσποινίδα Βερετιέφ σε κάτι άπρεπο, και
θαρρώ...

— Μου κατοφαινεται πολύ. Δεν έχουτε όμως
παρά να άποτραβηχτήτε πίσω, πώς είσατε άρρω-
στος, φευγάτε επί τέλους...

— Δέ θάν το κάμω. Για ποιόν με παίρνετε;
— Σάν είν' έτσι, είμαι άναγκασμένος να σας
ζητήσω ίκανοποίηση.

— Με ποιά ένοια μεταχειρίζοσαστε τή λέξη;
— Η ένοια είναι γνωστή...

— Με προσκαλάτε σε μονομαχία;
— Βεβαιότατα, ά δεν άποτραβηχτείτε και χο-
ρέψτε τή μαζούρκα.

Ό Στελτσίνσκης έστριψε το μoustάκι του σάν
άλαφρωμένος. Του Άστακόφ ή καρδιά φούσκωνε
στα στήθια του.

— Ά θέ μου, τί κουταμάρα; έλεε μέσα του,
κοιτάζοντας τον αντίπαλο του τον άναπάντεχο...

Δεν άστενεύοσαστε;
— Η ζωή είναι κάτι άζετιμωτο, κύριε, είπε ό
άλλος. Και δε συνειθώ να μετωρίζομαι μάλιστα
με προσώπατα πού δε γνωρίζω. Έπιμένετε να χορέ-
ψτε τή μαζούρκα;

— Έπιμένω, είπε ό Άστακόφ.

— Πολύ καλά. Θα χτυπηθώμε αύριο. Ό μάρ-
τυράς μου θάχθ τήν τιμή νάρθη πολύ νωρίς σπίτι
σας. Και χαιρετώντας ευγενικά έφυγε ό Στελτσίν-
σκης ευχαριστημένος από τον ίαυτό του.

— Μωρέ, έλεε μέσα του ό Άστακόφ στίκον-
τας κοντά στο παραθύρι, κουστίζει, μά τήν αλήθεια,
να κάμθ κανένας καινούργιος γνωριμής!

Όσοτό πήρε άπόφαση και μπήκε στη σάλα του
χορού. Χορεύανε πόλκα. Η Μαρία πέρασε γλήγορα
μπροστά του στα χέρια του Βερετιέφ. Φαινότανε
σκεφτική, σκεδόν θλιμμένη. Ύστερα φάνηκε ή Να-
τέζντα άχτινόβολη και χαρούμενη, πού τή χόρευε
ένas άξιωματικός του πυροβολικού, ζωηρός. Ξανα-
γύρισε στο δεύτερο γύρισμα με το Στελτσίνσκη πού
ανάτιναζε τα μαλλιά του άπελπιστικά.

— Αϊ λοιπόν πατεράκη μου, είπε πίσω από
τόν Άστακόφ ό Ίπατόφ, δεν κάνετε άλλο παρά
να κοιτάτε κι' ούτε χορεύετε. Πρέπει να παραδε-
χτήτε πώς αν κι' είμαστε στην άκρη του κόσμου, δεν
είναι ώστόσο κι' άσκημα εδώ.

— Στο διάολο ή άκρη του κόσμου σας, είπε μέ-
σα του ό Άστακόφ, και κάνοντας ότι μουρμούρισε
κάτι για άπόκριση, πήγε και στάθηκε στην άλλη
άκρη τής σάλας. Απρέπει να βρω ένα μέρτυρα, σκε-

Θεί μου! τί μικρή πού είναι ή φιλολογική κριτική όταν θαυμάζει παρά πολύ τόν άνθρωπο και όχι όσο πρέπει τά πράγματα και την ανθρωπότητα στά φιλολογικά έργα. Πάντα κοιτάνε και φροντίζουνε για τό άτομο, και γυρεύουνε νά βρούνε ποιό είναι δικό του (τού ατόμου), τόσο πού αν τό άτομο αυτό όλα τ'έχει πάρη από την ανθρωπότητα, τού άρνούονται την άξία. Και τί μέ μέλει έμένα για την άξία του ανθρώπου! Η άληθινή άξία του είναι στο ότι μου ζωγραφίζει τά πράγματα και τό Θεό. Τά αισθάνονταν αυτά ο Γκαίτε και ο Έρδερσ, εκεί πού συζητούσανε για τόν Όβίδιο. Για δέστε και στο δεύτερο Φάουστο τή σκηνή του Homunculus όπου λαμπρά παρασταίνεται ή διαφορά των Έλλήνων και των ρωμαντικών στις ιδέες των λαών. Π. χ. πού είναι ή άξία του Όμηρου; σε μια όμορφη και άρμονική φράση, ίσως όμως γι' αυτό δέ μέ μέλει και πολύ. Η όμορφιά είναι στις κυκλικές ζωγραφιές του κόσμου, μορφές τόσο ωραίες τής ανθρωπότητας. Έκει είναι ή άληθινή όμορφιά, κι αυτή δέν είναι τού ποιητή. Έτσι κι ο Όβίδιος. Α! δυστυχισμένοι λογοκόποι, μέ τά λόγια και μέ τά τεχνικά!

Τό ωραίο στην Έβραϊκή ποίηση έχει μια μορφή όλως διόλου ξεχωριστή. Δέν είναι σ' ένα σύνολο πού προξενεί μια έντύπωση είναι ένα ζωηρό κομμάτι, ύψηλό από μόνο του, μια θαυμαστή εικόνα, πού σε μαγεύει χωριστά παρμένη. Παράδειγμα ο Ίερειάς, σε κάποια του ρητά πού μας παρουσιάζουν ύψηλή και μαγευτική εικόνα, άσχετα μέ τάλλα.

Αποκρούω όλως διόλου την ιδέα εκείνων πού χαρακτηρίζουν άργους όλους όσους δέν ανακατώνονται στην πραχτική ζωή, όσους δέν κάνουν τίποτε, καθώς λένε, παρά στοχαζόνται και θεωρούν. Κατηγορούνε τά καλογερικά τάγματα πώς δίνουνε θαρρος των άκαματηδων και των τεμπέλων. Μά πρέπει νά εξηγηθούμε. Βέβαια, είσαι άξιοκατάκριτος όταν ζης ήσυχα, για νά νά μή κάνης τίποτε, για νά μή δουλεύης. Μά τó νά καταφρονάς τή δουλειά, για νά βλέπης από ψηλά τά πράματα, για νά τά μελετάς θεωρητικά, αυτό εξευγενίζει. Κάτου οι χειρόναχτες! Κάλλιο νά είσαι ξυλοσκίστης, αν είναι αυτού ή φλέβα σου. Μά πάντα θλιβερό κάπως τó νά είσαι ξυλοσκίστης. Και λοιπόν ξυλοσκίστης είναι όλοι εκείνοι πού δέν είναι θεωρητικοί, όλοι τους, τραπέζιτες, μηχανουργοί, βιομήχανοι κτλ., όλοι τους, εξόν από τους επιστήμονες, τους φιλόσοφους, τους ποιητές, τους στοχαστικούς, και τόν ήθικό και άγνό άνθρωπο, πού αισθάνεται. Γιατί ένα ωραίο αισθημα άξίζει ένα ωραίο έργο. Γιατί ένα ωραίο αισθημα άξίζει μίαν ωραίαν πράξη.

φτότανε πού στο διάολο νά τονε βρω; Δέ μπορώ νά πάρω τó Βερετιέφ. Και δέν ξέρω κανένα άλλο. Ο διάολος ξέρει σε τί κατάσταση βρίσκουμαι». Όταν ο Άστακόφ θυμωμε μελέταε τó διάολο.

Τούτη τή στιγμή τά μάτια του Άστακόφ πέσανε στη Ψυχή της Τσέπης, πού στεκότανε ήσυχος κι' ασάλευτος κοντά σ' ένα παραθύρι. «Νάρχόταν τούτος τάχα; σκέφτηκε. Μά τó ναί, δέν ξέρω τί νά είπω, και τί νά κάμω». Και τράβηξε κατά τόν Μποντριακόφ.

— Μου τυχε ένα παραξενό περιστατικό, είπε ο ήρωας μας, μέ χαμογέλιο βιασμένο. Φανταστήτε ότι κάποιος νέος άγνωστός μου μέ κάλεσε σε μονομαχία. Δέ μπόρεσα νά ξεφύγω. Μου χρειάζεται ένας μάρτυρας. Δεχούσαστε;

Μόλο πού ο Μποντριακόφ ξεχώριζε όπως ξέρουμε για την ψυχραιμία του σε κάθε περίσταση, ώστόσο σε μια τέτοια πρόταση, άνοιξε τó στόμα κι' έμεινε σαν άπολιθωμένος.

— Ναι, είπε ο Άστακόφ, θα σας είμαι πολύ υποχρεωμένος. Δέν ξέρω κανέναν εδώ. Σεις μόνο....

— Όχι, όχι, όχι, φώναξε ο Μποντριακόφ σαν νά τόν ξαφνιασάνε στον ύπνο του. Όχι, όχι, δέ μπορώ.

— Γιατί λοιπόν; φοβόσαστε τó θόρυβο, ή τήν

«Ας γυρίσουμε τώρα στους καλόγερους. Ο θεσμός αυτός ύψηλονότος, και ή φιλοσοφία πάντα θα τόν επιθυμήση. Ο Άγιος Βενέδικτος, στα μάτια της, στίκεται πολύ πιο άπάνω από τους νεώτερους βιομήχανους, πού τότε λένε τó θεσμό αυτό κοινωνικό θάνατο. Για τή σκέψη, ο Άγιος Βενέδικτος είναι στον ούρανό, κι ο βιομήχανος στη λάσπη. Όμως ύστερα, ήρθαν οι άνθρωποι τεμπέληδες, μονάχα για νά κοιμάνται και για νά καλοτρώνε, άνακατωθήκαν, και δέν κάνουν τίποτε, και δέ φιλοσοφούσαν. «Ω! βέβαια αυτοί προξενούν άηδία! μά τί μέ μέλει έμένα; Αυτοί δέν είναι από τó σοί μου. Έκείνοι είναι τής φυλής μου πού ψάξανε βαθιά για τó ύψηλό, όποια κι αν είναι ή μορφή του. Άνοηταίνουμε σήμερα. Κρίνουν τους θεσμούς αυτούς μονάχα από κάποιες ύλικές υπηρεσίες πού πρόσφεραν. Κουτί! δέ βλέπεις πώς αυτά για κείνους δέν ήταν τίποτε, πώς τά καναν έτσι στην τύχη, δέν ήταν ο σκοπός τους αυτά, γιατί έπρεπε κάτι νά κάνουν αυτά καθεαυτά, δέν είναι τίποτε.

K.

Ο ΑΞΕΧΑΣΤΟΣ (*)

B'.

Οι άρχηγοί όμως τής Άντιπολίτευσης άποφασισμένοι νά μεταχειριστούν προητέρα όλα τά νόμιμα μέσα για νά διορθώσουν τά πράματα τής πατρίδας τους ήρθαν στην Άθήνα για νά παρακαλέσουνε την ελληνική κυβέρνηση νά μεσολαβήση. Μά ο κ. Θεοτόκης τρέμοντας την αύλική δυσμένεια δέν ετόλμησε ούτε νά τους δεχτή καθόλου. Τά πράματα λοιπόν εξακολουθούσαν τόν κατήφορό τους τó καζάνι γέμιζεν άτμούς κι' επειδή δέν είχε δικλίδα νά ξετμίση σίγουρα θα καταντούσε σε καμιά δολοφονία του Άνώτατου. Καταλαβαίνετε πιά τί βλάβη μπορούσε νά φέρη ένα τέτοιο πράμα.

Γι' αυτή την άνηπόφορη κατάσταση ένα μέσο πιά άπόμεινε, ή Έπανάσταση. «Αααα!! θα ούρλιάζουν οι φίλοι του Πρίγκηπα. Νά λοιπόν πού τó μελογατέ πώς ή Έπανάσταση δέν είχε σκοπό εθνικό, παρά γύρευε μεταρρυθμίσεις. Οι άνθρωποι αυτοί ακόμα δέν έμαθαν νά διακρίνουν, καθώς φαίνεται, την αίτία από τó σκοπό. Αίτία τής Έπανάστασης είτανε ή ύποψία του λαού στην εθνική εργασία του Ήγεμόνα και ή τυραννική του διοίκηση. Ωστε κι' αν ακόμα οι επαναστάτες έβγαιναν μέ πρόγραμμα

(*) Η άρχή του στο περασμένο φύλλο.

καθαρά αντιπρίγκηπικό, πάλι ο χαρακτήρας του κινήματος θα είταν εθνικός άπό ή πολιτική του Πρίγκηπα, και ή έξωτερική και ή έσωτερική, κάθε άλλο μπορούσε νά μας φέρη παρά την Ένωση. Μά οι επαναστάτες μια κι' άποφασίσανε νά πιάσουνε τά ντουφέκια νομίσανε πώς έπρεπε νά ζητήσουνε όριστική γιατριά του κακού κηρύχοντας την Ένωση μέ την Ελλάδα. Σήκωσαν λοιπόν την Έλληνική σημαία

1ο) Γιατί γυρεύοντας τó όλο έλπίζανε πώς θα παίρνανε κάτι περισσότερο παρά αν ζητούσαν τó και τó.

2ο) Γιατί δέ θέλανε νά χτυπήσουνε φανερά τόν Πρίγκηπα και νά τόν εκθέσουνε στην Ευρώπη τόσο πολύ γιατί κι' αν δέν είτανε τόσο καλός είτανε όμως Έλληνας. Γι' αυτό στα έγγραφα τής Έπανάστασης προς τους προξένους δέ δικαιολογείται τó κίνημα τόσο από την κακοδιοίκηση όσο από την άνυπομονησία του Κρητικού λαού για την άργοπορία τής Ένωσης.

3ο) Γιατί φοβόντουσαν οι επαναστάτες πώς μπορούσαν αι Δυνάμεις διώχοντας τόν Πρίγκηπα νά μας στείλουνε κανένα φράγγο, πράμα τó όποιο θα εσήμαινε έπίσημη όπισθοδρόμηση στο εθνικό ζήτημα. Σηκώσανε λοιπόν την ελληνική σημαία για νά κατένε οι Ευρωπαίοι πώς κι' αν φύγη ο Πρίγκηπας, ο αντικαταστάτης του πρέπει πάντα νά ναι Έλληνας, γιατί τó εθνικό μας αίτημα δέ θα άνεχότανε ο διάδοχος ενός Έλληνα άρμοστή νά ναι ξένος και

4ο) Γιατί νομίζανε οι άρχηγοί τής Έπανάστασης πώς δέν είταν άδύνατο, αν σηκώνονταν όλη ή Κρήτη στο ποδάρι, νά εξαναγκαστούνε από την ήθική πίεση οι Δυνάμεις νά άναγνωρίσουνε ή νάνεχτούνε μια κατάσταση ούσιαστικά ένωτική. Τώρα ποιός έμπόδιζε τόν κοινόν αυτόν άγώνα και για ποιό σκοπό, είπαμε παραπάνω. Τούτο μονάχα είναι άνάγκη νά νοιάσουμε πώς αν και μοναδικός λόγος τής Έπανάστασης είτανε ή πολιτική του Πρίγκηπα, οι επαναστάτες όταν ζητούσαν Ένωση ή κάτι παρόμοιο, τόλεγαν μ' όλη την ειλικρίνεια γιατί την εθνική πρόοδο του τόπου ζητούσαν. Κι' άς μή μού πη κανέναν πώς την ελληνική παντιέρα σήκωσαν για νά ξελογιάσουν τόν άπλό λαό. Γιατί είμαι σε θέση νά γνωρίζω και τó βεβαιώνω στο λόγο τής τιμής μου πώς κι' ο τελευταίος επαναστάτης τού Θερισιανού κινήματος είχε χωνέψει τέλεια και τις άφορμές τού κινήματος και τους σκοπούς του. Τόσο μαλιστα

κακοτυχία; μά πιστεύω πώς όλα θα μείνουνε μυστικά.

— Όχι, όχι, όχι, δέ μπορώ, ξανάλεγε ώστόσο ο Μποντριακόφ πού πάντα πιασγυρίζοντας άναποδογύρισε μια καρέκλα.

Είτανε ή πρώτη φορά στη ζωή του πού άποκρινόταν μέ κάποια άρνηση. Και τί άρνηση!

— Τουλάχιστο, ξεκλούθησε ο Άστακόφ, πιάνοντας τονε από τó χέρι, νά μή μιλήσετε σε κανέναν για δ, τι σας είπα.

— Όχι, όχι... δηλαδή ναί... ναί... άποκρίθηκε ο Μποντριακόφ συχωράτε με, δέν ξέρω πού βρίσκουμαι. Και χάθηκε μέσα στον κόσμο.

— Θα είπω αύριο σ' αυτόν τόν κύριο, έλεε μέσα του ο Άστακόφ, πώς δέ μπόρεσα νά βρω μάρτυρα, κι' άς κάμει όπως μπορεί, κι' ο διάολος νά τόν πάρη.

Όστόσο ο χορός ξεκλούθαι.

Ο Άστακόφ θάφευγε την ίδια στιγμή· μά δέν είτανε τρόπος νά φύγη πριν από τή μαζούρα. Και δέν είταν δυνατό νάφηση νά θριαβήση ο αντίπαλός του. Για κακή τύχη τού Άστακόφ, ο χορός δηγόντανε από ένα νέο μέ μακρυνά μαλλιά, στενά στήθια, πού άπάνου του ξεδιπλωνότανε ένας πλατύς κυματιστός λαϊμοδέτης, μεταξωτός, καρφωμένος μέ

μια χοντρή καρφίτσα χρυσή. Είχε τόννομα πώς είτανε ένας εύγενής πού κάτεχε τις συνήθειες και τά φερσίματα τού μεγάλου κόσμου, κι' άς μήν έζησε στην Πετρούπολη παρά έξη μήνες, και δέν τόν ιδεχόντανε σπύτι τους παρά δυό συμμαθητάδες του ρωμιοί, πού είτανε πλούσιοι από τó εμπόριο τού σταριού.

Τούτος είτανε πού διεύθυνε τους χορούς σ' όλο τó νομό τής Τούλας· έδινε τó σημάδι στους μουσικάντες χτυπώντας τις άπαλάμες του και μέσα στον ήχο τής τρουμπέτας και τά νιαουρίσματα τού βιολιού φώναζε μέ ψευτοφωνή: «En avant deux» ή «Grande chaîne» ή «A vous mademoiselle» και πέταε άκατάπαυτα μέσα στη σάλα, χλωμός και πνιγμένος στον ιδρωτα. Δέν άρχιζε ποτέ τή μαζούρα πριν από τά μεσάνυχτα. «Στην Πετρούπολη, έλεγε, θα σας βάσταγα στο ποδάρι ως μέ τις δυό ώρες τής αύγης».

Ο χορός φαινότανε πώς κράταε πολύ στον Άστακόφ. Περιπλανιότανε σαν ίσκιος, από τó σαλόνι στη σάλα τού χορού, αλλάζοντας από καιρό σε καιρό ψυχρές ματιές μέ τόν αντίπαλο του, πού δέν άφινε κανένα χορό νά περάση χωρίς νά ανακατωθή, και δίνοντας μισές άπόκρισεις στο φιλοξενητή του, πού φαινότανε θλιμμένος για τή στενοχώρια πού ξεχώριζε

σταθερά εμείναν οι επαναστάτες στον εθνικό δρόμο ώστε οι προξένοι στο τελευταίο έγγραφό τους με χρονολογία 17)30 του Οχτώβρη 1905 προς το προεδρείο έλεγαν πως αν κ' η επανάσταση κανένα δεν έκαμε λόγο για εσωτερικές μεταρρυθμίσεις μδλα ταυτα οι Δυνάμεις αποφασίζουν κ.τ.λ.

*

Έδώ όμως είναι ανάγκη να σταθούμε για να ανασυνταχτούμε και να μπορούμε να άνθεξουμε στα τρομερά όβουζια του κ. δημοκοποπνίχτη.

«Έπρεπε λείει, να βρεθούν κρητικοί να πάνε με το μέρος των προξένων;» Κι' αυτά τα λείει γιατί νομίζει πως στη Θερισιακή επανάσταση κρυβότανε κάποιος δάχτυλος, όπως λένε κ' οι άγγρινοι πατριώτες. Καταλαβαίνει μάλιστα κανένας πως έδω μιλιζ για δυο προξένους, το Γάλλο και τον Ίταλό. Μά θα τότε ρωτήσουμε και μεις: Αφού λείει πως κατά συμβουλή τω δυνωά αυτών προξένων γίνηκε η επανάσταση, πως εξηγείται η λύσσα του άρχηγού της Χωροφυλακής και των άλλων Ίταλών άξιοματικών ενάντια της Επανάστασης; Η κάνει πως δεν ξέρει την έκστρατεία του Ίταλου ύπομοιράρχου κ. Μπάρνια στο Θέρισσο και τη σύγκρουση που επακολούθησε μεταξύ επανάστασης και χωροφυλακής που σκοτωθήκανε μάλιστα δυο χωροφυλάκοι; Η ξεχνά τις περίφημες διαταγές του Μόνακο που έδινε χρηματικές άμοιβές και έπαινους στους χωροφυλακούς που χτυπιόντουσαν με τους επαναστάτες; Η δεν έχει είδηση για τα μεσαιωνικά βρασιονστήρια που έπαθαν από τους Ίταλους νέμ από τους καλύτερους της κοινωνίας μας γιατί φώναζαν αζήτω η Επανάσταση όταν είδαν δλόκληρο πολεμικό να φέρη άλυσοδεμένους μερικούς επαναστάτες από το Σέλινο; Η έλησμόνησε το θανατικό πάθος στην άρχή της Επανάστασης μεταξύ των Ίταλών της χωροφυλακής και των φίλων του Θερίσου; Και πως θα εξηγήσουμε αυτό τον άγριο κατατρομό αν δεχτούμε τη γελοία ύπόθεση πως η Επανάσταση είτανε σχέδιο Ίταλικό; Η μήπως επιτρέπεται να νομίζουμε πως μπορούσαν οι Ίταλοί άξιοματικοί να μην έγνωρίζαν την Ίταλική πολιτική και για αυτό πηγαίνανε κόντρα της; Μά θα μού πητε, γιατί η έχτρότητα αυτή των Ίταλών δε βάσταζε ίσαμε το τέλος; Το πράμα θα εξηγηθθί άμέσως, αν και για να βρούμε εκείνο που ζητούσαμε μάζ χρειάζότανε να μάθουμε τη στάση των Ίταλών άξιοματικών στην άρχή του κινήματος.

Είναι γνωστό πως μόλις άκούστηκε πως στο Θέρισσο βγήκαν επαναστάτες, ο Πρίγκηπας γίνηκε θεριό. Άμέσως έπροσκάλεσε τους προξένους και τους άρχηγούς των διεθνών στρατευμάτων λέγοντας πως το κίνημα πρέπει να χτυπηθθί κατακέφαλα και σκούζοντας πως δεν είχε διόλου εθνικό χαρακτήρα. Οι προξένοι όμως, σαν άνθρωποι λογικοί που είντουσαν αποφασίσανε πρι να λάθουνε βίαια μέτρα, να στείλουνε έξω το Γάλλο συνταγματάρχη κ. Λουμπάνσκη για να δθί τι ζητούνε επί τέλους οι επαναστάτες. Ο Λουμπάνσκη μίλησε πολλή ώρα με τους άρχηγούς του κινήματος και άφου άκουσε με έκπληξη—είχε μόλις έλθει στην Κρήτη—τους λόγους της Επανάστασης, γύρισε στο Παλάτι κι' είπε με θάρρος στον Πρίγκηπα: «Υψηλότατε οι επαναστάτες φαίνεται πως έχουνε δικιο». Και για να νοιώσετε καλά τη σημασία που έχουνε τα λόγια αυτά πρέπει να πούτε λίγα για το Λουμπάνσκη άφου και για τη φιλία του μάζ κατηγορήσαν.

Συνταγματάρχης του μηχανικού βγαλμένος από την άνωτερη πολυτεχνική σχολή του Παρισιού είναι από τους πιο μορφωμένους άξιοματικούς του Γαλλικού στρατού δημοκράτης ίσαμε το κόκκαλο και λογογράφος γνωστός στην πατρίδα του. Ο ευγενής αυτός και φιλελεύθερος άξιοματικός είταν ο πρώτος Ευρωπαίος που το δικιο της Επανάστασης φώναζε και στον Πρίγκηπα και στους προξένους. Μά ο Πρίγκηπας δεν έχαμπάριζε από τέτοια και ζητούσε κάθε μέρα να βγούνε τα Ευρωπαϊκά στρατεύματα κι' η χωροφυλακή και να χτυπήτουν τους Επαναστάτες. (Κοίταζε και την κίτρινη βίβλο της Γαλλίας του 1905). Μά τα λόγια του Λουμπάνσκη και η φρόνιμη διχγωγή των Επαναστατών έκαναν τους προξένους να μη ύπακούσουν στα θηριώδικα αίστήματα του Πρίγκηπα και να ζητήσουν κάποια λύση του ζητήματος χωρίς αίμα, αν είταν δυνατό. Ο Πρίγκηπας τους κατηγορήσε για αυτό στις Κυβερνήσεις τους (κοίταζε και την κίτρινη βίβλο) κι' άρχισε να τους φέρνεται με τρόπο κάθε άλλο παρά διπλωματικό. Κ' έτσι η άρχική διαφωνία κατάντησε σε έχτρα και για τον αυτό λόγο ο άρχηγός της Χωροφυλακής έπαψε πιά να ναι τυφλό όργανο της Αύλης και να πολεμά λυσσασμένα το Θέρισσο. Να λοιπόν οι λόγοι για τους όποιους οι προξένοι σιγά-σιγά έπήγαν με το μέρος της Επανάστασης.

*

Μά καθώς ο άρθογράφος άφίνει να νοιώσουμε, ο

Πρίγκηπας τάχε μόνο με το Γάλλο και τον Ίταλό προξένο ενώ με το Ρούσσο και τον Άγγλο τα πήγαινε καλά. Το πράμα είναι άπλοίστατο γιατί αυτους τους έπηρέαζε περισσότερο με τους ψηλούς του συγγενήδες και για αυτό είχαμε την τρομερή καταδίωξη των επαναστατών από τα ρούσικα και τα έγγλέζικα στρατεύματα.

Μά ήρθε και μάζ η σειρά μας να ρωτήσουμε;

Έπρεπε ο Πρίγκηπας να ζητήση από τους προξένους να βάλουνε τους στρατούς τους και να χτυπήσουνε κρητικούς και μάλιστα άφου μάζυ θα χτυπούσανε και την έλληνική σημαία;

Ψέματα είναι αυτό που είπε ο ύφυπουργός των έξωτερικών Λόρδος Πέρου στην Άγγλική βουλή, πως δηλαδή ο Πρίγκηπας ζήτησε την αύξηση του Ευρωπαϊκού στρατού για να χτυπηθθί άποτελεσματικά η επανάσταση;

Ψέματα είναι πως ο Πρίγκηπας ζήτησε από τους προξένους να κηρύξουνε το στρατιωτικό νόμο, τη λογοκρισία των έλληνικών έφημερίδων κ.τ.λ. κ.τ.λ. νομίζοντας πως έτσι θα στενοχωρούσε την επανάσταση; (Κοίταζε και την κίτρινη βίβλο).

Ψέματα είναι πως ο φίλτατός του Ρούσσος συνταγματάρχης Ούρμπάνοβιτς έξεστράτεψε εναντίο των επαναστατών κ' έκαμε μεγάλες μάχες στο Άτσικόπουλο, στον Άρμυρό κι' άλλου, στις όποιες σκοτώθηκαν πολλά από τα πρώτα παλληκάρια της Κρήτης; Κι' αν τυχόν μάζ πη πως αυτά τα ενέργησε από δικό του, θ' άρνηθθί τουλάχιστο πως αν ήθελε ο Πρίγκηπας να τονε μωποδίσθθί θα το κατόρθωνε;

Κ' έπρεπε λοιπόν ο Άξέχαστος—όπως τονε λείει ο φίλος μας—το έλληνικό βασιλόπουλο, ο Άρραβώνας κ.τ.λ. να βάζη Ευρωπαίους να σκοτώνουνε κρητικούς;

Μά ο κ. άντιπολιτεκάντης—μωρέ λέξη που τη βρήκει!—είχε λόγους να πιστεύη πως μεγάλο μέρος από τα έξοδα του Θερίσου είχε δώση ο Ίταλός προξένος.

Και γιατι τάχα; Μονάχα ο «Νουμάς» θα παίρνη από το πασαβιστικό κομιτάτο; Γιατι να μη παίρνουμε και μεις από κανένα—αν ύπαρχει—πανλατινιστικό; Είναι ντροπή, για να μην πώ ξετσιπωσιά, να λήη κανένας τέτοια πράματα. Μόνο ος συκοφάντες κάνουνε πως δεν ξέρουνε πως την Επανάσταση του Θερίσου τη ββάσταζανε κυρίως οι έμποροι τω Χανιώ. Κι' αυτό είναι το πιο παρηγορη-

μέσα στο πρόσωπο του επισκέφτη του. Τέλος η μαζούρκα, η τόσο άποθυμισμένη, άντιλάλης. Ο Άστακόφ πήγε ναβρη τή ντάμα του, έφερε δυο καθίσματα, και πήγε να καθίσθ μάζ της στα τελευταία ζευγάρια, σκεδόν μπροστά στο Στελτσίνσκη.

— Φαινόσαστε πως στενοχωριόσαστε, κύριε Άστακόφ, είπε η Ναντέζντα γυρίζοντας κατά τον καθαλιέρο της, τον καιρό που ο νέος διευθυντής του χορού άνοιζε τη μαζούρκα παίρνοντας κοντά του τη ντάμα του, και χτυπώντας τα τακούνια του σαν κότα που ξελακεί.

— Έγω; είπε ο Άστακόφ. Ολότεια. Τι σας έκαμε να το σκεφτήτε;

— Η έκφραση του προσώπου σας. Σας εκοίταζα. Ύστερα από τον έρχομό σας, δεν έχαμογελάσατε ούτε μια φορά. Σεις, κύριοι άνθρωποι θετικοί, δεν πρέπει να παίρνετε ύφος Βύρωνα. Άρρήστε το να το παίρνουνε οι ποιητάδες.

— Βλέπω, Ναντέζντα Άλεξέιβνα, πως πολλές φορές μού δίνετε τον τίτλο ανθρώπου πραχτικού, έτσι σα να παιζογελάτε με παίρνετε για άνθρωπο ψυχρό και φροντιστικό, άνικανο για κάθε ψηλό μα μωπό να σας βεβαιώσω πως αυτοί οι πραχτικοί άνθρωποι έχουνε πολλές φορές μέσα στην καρδιά βα-

θειά μυστήρια που δεν αξιώνουνε να τα ξαπλώνουνε μπροστά στους άδιαφορους, και προτιμάνε να τα κρατάνε σιωπηλά μέσα στην ψυχή τους.

— Τι θέλετε να είπητε;

— Τίποτα θα το μάθετε ίσως άργότερα.

Την ίδια στιγμή η κόρη του άφέντη του σπιτιού ζύγωσε τη Ναντέζντα, κρατώντας από το χέρι το Σταλτσίνσκη και έναν άλλο καθαλιέρο, που φόραε γαλάζια ματογκάλια.

— Η ζωη η ο θάνατος [ρώτησε γαλλικά.

— Η ζωη! φώναζε η Ναντέζντα: δεν έχω τίποτα να κάμω με το θάνατο.

Ο Σταλτσίνσκης ύποκλήθηκε. Είτανε κείνος που θάκλεζε αυτά τα δυο όνόματα, και που κράτησε για δικό του τη «ζωη». Η Ναντέζντα έφυγε μάζ του για να κάμη ένα γυρο της μαζούρκας, τον καιρό που ο θάνατος με τα γαλάζια ματογουάλλια, τους άκλούθαε πηδώντας με τη δεσποινίδα Άκιλίνη.

— Πίστε μου, σας παρακαλώ, ποιός είναι αυτός ο κύριος Σταλτσίνσκης; ρώτησε ο Άστακόφ τη Ναντέζντα, όταν έγύρισε κ' έχασσε κοντά του.

— Είναι ακόλουθος του διοικητή. Είναι ένας χαριτωμένος νέος, όχι ρούσος, όπως θάν το είδατε, και λίγο κουτοπερήφανος. Τόχουνε βλέπετε, στο αί-

μα (!). Πιστεύω πως δε θαχτετε άνακατώματα μάζι του άπ' άφορμή της μαζούρκας.

— Ω! όχι, είπε ο Άστακόφ, ύστερα από μια στιγμή που κόμπιασε.

— Είμαι τόσο λησμονιάρη!

— Μά δε θα παραπονιόμουνα, α δεν είχα έπιθυμιά να χορέψω μάζι σας.

— Είν' αλήθεια πως πεθυμούσατε να χορέψετε μάζι μου;

Ο Άστακόφ της άποκρίθηκε με κομπλιμέντο: λίγο-λίγο προχώραε. Η σκέψη της μονομαχίας που θα γινότανε την άλλη μέρα, του ρέθιζε τα νεύρα, του δινε στα λόγια την όρη και τον έσπρωχνε να λήη αίστήματα μεγαλωμένα, που η ψυχραιμία ποτέ δε θόφινε να φανούνε. Έπειτα η Ναντέζντα είτανε τόσο όμορφη, με τα χαμηλοματιάσματά της και τα προσκαλεστικά της χαμογέλια που την ένοια του δεν μπόραε καλά-καλά να άδράξη! Οι ματιές του Άστακόφ είχανε μια έκφραση μυστική και μελαχολικιά. Τα λόγια του είτανε γιομάτα από γγιξιές όλο θλίψη και λεφτό παράπονο. Τέλειωσε με μια ξεχείληση για λογαριασμό των γυναικών, της αγάπης, για το μέλλο του, και για τον τρόπο που έ-

1) Οι Πολωνέζοι.

τικό φημίο, πώς στον τόπο μας υπάρχουνε χαρακτήρες και άρχες πολιτικές, γιατί βίβαια ο έμπειρος πούδωσε 500 ναπολεόνια δέν περιμένει να μπή αύριο σε θέση για να τα πάρη πίσω. Και πρέπει άκόμα να μάθη πώς το επαναστατικό ταμείο εΐταν πάντα φτωχότατο και πώς στο τέλος άρχισε να γονατίζει η Έπανάσταση για λόγους οικονομικούς. Ο «Νουμάς» θά ξέρη βίβαια πώς οι αντιπρόσωποι της Έπανάστασης στην Άθήνα έζητιάνευαν συντρομές για τον άγώνα πουλώντας επαναστατικά γραμματόσημα και γραμματίδια. Κι' αυτό που λείπει πώς οι καραμπινιέρηδες έπιναν στην ύγεια του καινούργιου Ήγεμόνα είναι χοντρό ψέμα. Γιατί όσο βαστούσε η Έπανάσταση κανένας λόγος δέν έγινε ούτε δώ ούτε στην Ευρώπη για καινούργιο Ήγεμόνα. Έπειτα, καθώς και παραπάνω είπαμε, οι Ιταλοί της χωροφυλακής εΐταν οι πιο θανατικοί όχτροί του Θέρισου.

*

Μά λείπει ο άρθρογράφος πώς Τούρκοι κι' Οθρόοι έβούθησαν τον Άγωνα, άν και ξεχνώντας στο παραλήρημά του το μολογά πώς ο Βενιζέλος σ' ένα του γράμμα προς τους Μπέηδες του Καστρού έλεγε πώς κ' η Έπανάσταση έγινε για την εθνική άποκατάσταση του τόπου. Το όποιο σημαίνει πώς η Έπανάσταση δέν έλεγε άλλα στους μπέηδες για να τους τραβήξη, άφου το μυστικό αυτό γράμμα παράπεσε από τυχαίο λόγο. Μά θα πητε: Πώς Τούρκοι να συντρέχουνε κίνημα εθνικό και να στέλνουνε, άν δεχτούμε πώς στείλανε—γιατί αυτό στην τιμή μου δέν το ξέρω—παράδες; Πρώτα πρέπει να μάθετε πώς η έσωτερική κατάσταση εΐτανε και γι' αυτούς άβάσταχτη. Ο Πρίγκηπας φέρθηκε προς το μουσουλμανικό στοιχείο όπως και προς τα χριστιανικά απομάκρυνε δηλαδή από κοντά του τους μορφωμένους και τους σοβαρούς και περιμάζεψε τους πιο άσημους και περιφρονημένους. Μά χωρίς το λόγο αυτό, πρέπει να μάθετε πώς οι μουσουλμάνοι λάβανε άναγκη προστασίας από την Έπανάσταση. Γιατί η Αύλη για να κατηγορήσει την Έπανάσταση στην Ευρώπη και να προκαλέσει βίαια μέτρα εναντίον της—άκούτε, άναγνώστες του «Νουμά»—έβαζε και σκοτώνανε η κλέβανε Τούρκους στα χωριά για να νομιζούνε οι πρόξενοι πώς επαναστάτες από φυλετικά πάθη τους κακοποιούσανε. Μά άφου τα επαναστατικά άποσπάσματα διαταγμένα από

νιωθε την εύτυχία... Μιά μέρα πρωμού από το θάνατο που μόρασε νάρτη, ο Άστακόφ άπολύθηκε σε μια έρωτολογία άλληγορική με τη Ναντέζντα. Κείνη άκουε ποσειστικά, σηκώνοντας το κεφάλι, κάνοντας τάχα πώς ξαφνιάζεται, και άφίνοντας κάποιες παρατήρησεις δειλές. Πολλές φορές κομμένη από τους χορευτάδες η κουβέντα ξαναρχίζει πάλι κ' έπαιρνε γύρισμα φιλιάντικο. Ο Άστακόφ ρώτησε τη Ναντέζντα για τα ίδια της αισθήματα, για τις συμπάθειες της. Κείνη άποκρινότανε σαν παιζογελάστρα, όταν ξαφνικά, για μεγάλο ξαφνικό του Άστακόφ, και άπάνου σε μια θανατίσιμη ματιά που της έριχνε, του έπτε η Ναντέζντα,

— Πότε φεύγετε;

— Πώς; εΐπε ο άλλος άποσβολωμένος.

— Σας ρωτάω πότε θα γυρήστε σπίτι σας;

— Στο Σάσσοβο;

— Όχι, όχι, σπίτι σας. στην Άλληνη έξοχη, όπου μνησκετε, που είναι εκατό βέρστια από δω.

— Πευμούσα πολύ να γυρίσω το ταχύτερο, εΐπε ξαναπαίρνοντας την παθητική του όψη. Και λογαριάζω να φύγω αύριο... άν είμαι στη ζωή. Έχω τόσες δουλειές! Μά γιατί σας ήρτε η ίδια να μου κάμετε μια τέτοια έρώτηση;

το Έπαν. Προεδρείο έπιάσανε όσους μπόρεσαν ενόχους κι' άνακαλύφθηκε πώς είντουσαν κυβερνητικοί, τότες οι Τούρκοι στείλανε γράμματα κ' έκφράζανε την εύγνωμοσύνη τους στην Έπανάσταση ζητώντας να εξακολουθήσει η προστασία των άγροτικών περιουσιών τους. Τι φυσικώτερο παρά να δώσουν και παράδες—άν έδωσαν—για να πληρώνονται τουλάχιστο οι φρουρές που φύλαγαν τα μετόχια τους;

Μά λείπει και για κάποια λίστα των φίλων βουλευτάδων που έδωσε ο Βενιζέλος το 1901 στα πρόξενα παραφουσκωμένη μάλιστα—όπως λείπει—για να δείξη πώς εΐταν πολλοί αντιπριγκηπικοί. Θα δώσω μια συμβουλή στον άρθρογράφο να μη γράφη ποτέ πράμα άν δέν το εξακριβώνη θετικά γιατί άλλιώς μου δίνει το δικαίωμα να τον έλω κακόπιστο. Το περιστατικό αυτό έχει έτσι δά. Όταν άρχισε τις εργασίες της η βουλή του 1901 ο Βενιζέλος έστειλε με το φίλο του βουλευτή κ. Σκουλά μια σημείωση στον Πωλογεώργη—που δέν εΐταν τότε πολιτικός του φίλος—και του πρότεινε άν ήθελε ενώνοντας τους δικούς τους βουλευτές με τους Βενιζελικούς να εκλεχθή πρόεδρος και τούτο τόκανε ο Βενιζέλος για να χτυπήσει το Μιχελιδάκη. Η σημείωση αυτή είχε όλα τα όνόματα των Βενιζελικών και Πωλογεωργικών βουλευτών που θάδιδαν ψήφο στον Πωλογεώργη. Πρέπει να πούμε πώς τότες εΐτανε φίλοι του Πωλογεώργη κι' ο Κατζουράκης—που τον αναφέρει δά κι' ο άρθρογράφος—και μερικοί άλλοι που ίσαμε την τελευταία στιγμή έμειναν άφοσιωμένοι στην Αύλη. Αυτή τη σημείωση ο Πωλογεώργης έπηγε στο Παλάτι για να δείξη πώς μολονότι μπορούσε να εκλεχθή πρόεδρος δέν τόκανε για να μη προκαλέσει διάσπαση στο κόμμα.

Η συκοφάντρα όμως Αύλη καταχράστηκε τη ιδιόγραφη αυτή σημείωση του Βενιζέλου και δείχνοντας τηνε στους φίλους της έλεγε πώς βρήθηκε στα πρόξενα που την είχε δώσει ο Βενιζέλος για να δείξη τον αριθμό των αντιπριγκηπικών βουλευτών. Σε κάποιο καιρό ρίχτηκε από το παλάτι η ρουκέτα πώς εΐταν έτοιμη η Ένωση με η σημείωση αυτή του Βενιζέλου τηνε ματαίωσε!!!

Κι' όσο για τον άνοιχτό πόλεμο—όπως λείπει—που έστήσανε από την άρχη οι πρόξενοι—για ποιο λόγο, παρακαλώ;—σ' εκείνονε και στο έργο του(!), πρέπει να καταλάβη πώς αυτό είναι μια νοσηρή έπιμονη ιδέα που κόλλησε σε μερικώ το μυαλό χωρίς κημιά βάση.

— Δέν ξέρω.

— Όστόσο...

— Παραξενεύομαι για έναν άνθρωπο που φεύγει αύριο, και που με ρωτάει σήμερα για το χαρακτήρα μου.

— Μά έπιτρέψτε μου...

— Διαβάστε αυτό. Εΐπε η Ναντέζντα και του άπλωσε το τυχαίο από ένα κουφέτο που πήρε από ένα γειτονικό τραπέζι. Έστερα σηκώθηκε και πήγε για νάνταμωση τη Μαρία, που έρχόταν με μιάν Άλλη κυρία να τη γυρέψουνε για μια φιγούρα του χορού. Ο Άστακόφ έριξε τα μάτια του στο χαρτί, και διάβασε τυπωμένο με άσκημα ψηφια γαλλικά: Qui me negligé me perd. Όταν σήκωσε το κεφάλι άπάντησε τη ματιά του Στελτσίνσκη καρφωμένη άπάνου του με θυμό συγκρατητό. Ο Άστακόφ άκούμπησε στο άκουμπιστήρι της κερκίδας του κάνοντας πώς χαμογελάει. Ο άξιωματικός του πυροβολικού έφερε τη Ναντέζντα όμπρός στο καθισμά της, πτωγύρισε, έκαμε να ήχόνουνε τα σπιρούνια του κι' άποτραβήχτηκε. Η Ναντέζντα κάθισε.

— Έπιτρέψτε μου να σας ρωτήσω, εΐπε ο Άστακόφ, πώς πρέπει να ζηγήσω κείνο που μου άφήσατε;

Είναι αλήθεια πώς ο Πρίγκηπας τα χαλούσε συχνά με τους Πρόξενους για το λόγο ότι άκάτεχος όπως εΐταν από διπλωματικό τάκτ και φυσικά πεισματάρης έπέεραζε χωρίς να το πολυκαταλαβαίνει συχνά τους πρόξενους και γι' αυτό δέν τον έκαναν χάζι. Κι' ως είναι βίβαιος ο άπαρηγόρητος άρθρογράφος σου πώς το έργο Του, δηλαδή το στρατιωτικό νόμο και την ένεκα του στρατιωτικού νόμου άνάμιξη των Ευρωπαίων στα έσωτερικά μας, οι πρόξενοι δέν εΐχανε κανένα λόγο να το πειράζουνε.

Μά παραξενεύεται ο φίλος γιατί και τώρα που έφυγε ο Πρίγκηπας εμείς—λείπει—του ψάλλουμε τα ίδια, χωρίς να το νοιώθη πώς μ' αυτή την άπορία του χτυπιέται μοναχός του. Γιατί άφου εμείς εξακολουθούμε να λέμε τα ίδια και τώρα που έφυγε θά πη πώς δέν τα λέγαμε Άλλοτες ούτε για δημοκρατία ούτε για να φύγη παρά γιατί αυτή εΐτανε η πεποίθηση μας. Μά τόπαμε δά πώς ο άρθρογράφος μας γράφει στα κουτσορού.

*

Άς δεχτούμε τώρα για χατίρι του κ. δημοκοπονίχτη—βλέπετε έχει μεγάλο χατίρι—πώς ο Βενιζέλος γίνηκε όργανο των Προξένων. Όργανο για ποιο πράμα; Φυσικά για το άποτέλεσμα το σημαντικό. Μά, χριστιανέ μου, όλος ο ντουινας έβούηξε πώς η λύση αυτή είναι εθνικώτατη κ' έσύ έρχεσαι να μας κατηγορές πώς γενήκαμε όργανα για τέτοια λύση;

Μά λείπει κιάλας πώς το Θέρισο δέν έφερε το Ζαΐμη γιατί όταν κι' άν έφευγεν ο Πρίγκηπας θάρχότανε. Και για να μη κάμω Άλλη άποδείξη πιο σύνθετη πώς το διορισμό Έλληνα πολιτικού τονέ χρωστά ο τόπος μόνο στη Θερισανή επανάσταση, θά του το άποδείξω άπλοστάτα και με δικά του λόγια. Ο ίδιος λείπει.

Όταν κι' άν έφευγε ο Πρίγκηπας ένας Ζαΐμης θάρχότανε.

Τον Πρίγκηπα—όπως το παραδέχεται—τον έδιωξε το Θέρισο.

Άρα το Ζαΐμη τον έφερε το Θέρισο.

Όπερ εδει δείξαί.

Σκόνταφε λοιπόν κ' εΐδω ο φίλος. Μά εΐδω πρέπει να πούμε πώς έχι μόνο η Άντιπολίτευση κατώρθωσε το διορισμό Έλληνα πολιτικού, Άλλά χωρίς αυτή ζήτημα είναι άν ο Ζαΐμης, και μετά το διορισμό του, κατέβαινε στην Κρήτη. Γιατί ο πόλεμος

— Ά, κείνο το ρητό; εΐπε η Ναντέζντα, μ' άδιαφορία: «Qui me negligé me perd». Δί, λοιπόν! Είναι ένας εξαίρετος κανόνας, που μπορεί να είναι και πολύ ωφέλιμος. Δέν πρέπει τίποτα να παραμελήμε στη ζωή. Πρέπει να θέλουμε πολύ για ν' άποχτάμε λίγο. Μά είμαι πιασμένη να θέλω να δώσω δρομήνιες σεναν πραχτικό άνθρωπο της δυνάμης σας. Η Ναντέζντα ξέσπασε στα γέλια, και του κάκου ως με το τέλος της μαζούρκας ο Άστακόφ πάσκιζε να ξαναρχίση την κουβέντα. Της μίλαε για αισθήματα κι' άποκρινότανε για φορέματα. Τη στιγμή που τον άφινε του ξανάειπε ειρωνικά:

— Θα φύγετε αύριο; Τότε σας εύχουμαι καλό κ' εύτυχισμένο ταξίδι.

Και η Ναντέζντα έτρεξε κατά τον άδερφό της και του έπτε.

— Μου χρωστάς χάρη, πιστεύω χωρίς έμένα, θάγγαζάριζε κείνη για τη μαζούρκα.

Ο Βερετιέφ σήκωσε τους ώμους.

— Έκαμες καλά, εΐπε δά βγαίνει τίποτα.

Όστόσο ο Άστακόφ πέρασε γλήγορα στην παρακάμαρα κι' έβανε το πανωφόρι του, όταν ένας δούλος ήρτε να του εΐπη πώς ο άμαζάε του εΐτανε σε τέτοιον τρόπο μεθυσμένος που δέν εΐτανε δυνατό

πού άνοιξε ο Πρίγκηπας για να μη φύγη και η τύφλα των αϊλικών που έχαναν τον κομματάρη τους είχαν φέρει σε τόσο δύσκολη θέση τις Δυνάμεις ώστε αν η Αντιπολίτευση δεν έδιδε κουράγιο στους Προξένους πως δε θ' άφήση να γίνη καμιά άταξία και πως είναι ανάγκη να κατεβή ο νέος Άρμοστής μίαν ώρα άρχητερα, ποιός ξέρει αν δεν έχαντακάνετο για πάντα ο κατεβασμός του.

Φανταστείτε πως τολμούσαν να φοβερίζουν όλους πως τη στιγμή που θα ξεμπαρκαριστή θα γενή μεγάλο κακό και γι' αυτό έφοβήθησαν οι πρόξενοι και τον έβγαλαν από κάποιο παράμερο μέρος σαν κατ'άδικο.

Μά ο άρρογράφος λέει κι' άλλη άνακρίβεια άρκετή για να του κόψη τη γλώσσα ο παπᾶς που θα τονέ ξεμολογήση.

Λέει δηλαδή πως ο Βενιζέλος και μετά τον έρχομό του Ζαΐμη ξανά και ξανά εκήρυξε πως ο έλληγος είναι εθνική ανάγκη. Δόξα τῷ Θεῷ οι στενογράφοι της Συνέλευσης έχουν κι' αυτιά και χέρια για ν' ακούνε και να γράφουνε. Τονέ προκαλώ λοιπόν να φροντίση να βρῆ από τα στενογραφημένα πραχτικά τέτοιο λόγο είπωμένο από το Βενιζέλο μετά τον κατεβασμό του Ζαΐμη γιατί άλλοιως έχω όλο το δικαίωμα να τονέ ξαναπῶ κακόπιστο. Άπ' αυτές τις χοντροειδέστατες άνακρίβειες τους για πράματα χτεσινά θα μπόρουν οι άναγνώστες του «Νουμά» να κρίνουν πόσο είναι: αληθινά και τέλλα που είπαμε.

Μά τί να περιμένη κανείς από άνθρωπο που καυχιέται γιατί ο ξαδερφός του ο Κατσουράκης βροῖκε—όπως λέει—τό γιατρικό, όργανώνοντας εμφύλιο άλληλοσπαραγμό, για να πνίξη την Έπανάσταση του Θέρισου.

Τελειώνοντας δε μπορώ να άφισω άπαρατήρητο πως ο άρρογράφος ξόδεψε την αντιδημοτική του ρητορική για να χτυπήση πολιτικό που έχει σε έλαττωματικό πιά βαθμό άναπτυγμένο το αίστημα της περιφρόνιας στον όχλο. Ο Βενιζέλος είναι από τους άριστοκράτες τους πνεύματος που διόλου δε λογαριάζει και που σιχαίνεται μάλιστα τη λαϊκή πρόληψη. Οι λόγοι του είναι πάντα για τους λίγους, για τους έλεγχτους. Ποτέ δεν κολακεύει λαϊκές άδυναμίες ούτε φοβάται να τις χτυπᾶ με το σφυρί είτε πατριωτικές είναι είτε θρησκευτικές είτε όποιες δήποτε. Κ' είμαι βέβαιος πως μ' όλο το ναυάγιο του συντηρητικού πολιτεύματος του 1899

και τα μαρτυρικά του παθήματα θί πείξη λίγο τη συνείδησή του ακόμα όταν σήμερα δίδει κανένα σπουδαίο δικαίωμα στο λαό. Γιατί είναι τέτοιας ιδιοσυγκρασίας που τίποτα δεν τρομάζει τόσο όσο την όχλοκρατία.

Και τώρα θα πῶ κάτι τι για να παρηγορήσω τον άπελπισμένο άρρογράφο. Δεν περῶ συνεδρίαση στη Συνέλευση χωρίς οι αντιπολιτεψόμενοι να βγάλουν στο φῶς μερικούς λεκέδες από την καμαρωμένη διοίκηση του προτητηρινευ άρμοστή κι' όμως η πλειοψηφία Του που τόσο πάσχισε να τηνέ δημιουργήση τσιμουδιά δε βγάζει γιατί ξέρει πως δεν τη σφύρηνη διόλου αυτό το ξεσκάλισμα.

*

Τη σύντομη αυτή πολιτική ιστορία των τελευταίων χρόνων της Κρήτης νόμισα υποχρέωσή μου να κάμω γιατί ενδιαφέροναι πολύ οι άναγνώστες του «Νουμά» να ναι φωτισμένοι σ' ένα τόσο σπουδαίο ζήτημα και τη στιγμή που έμεις οι δημοτικιστάδες θα συνταχτούμε σε κόμμα πολιτικό νάχουμε άνοιχτά τα μάτια μας σ' όλα τα εθνικά ζητήματα και να μη λέμε αϊλικές σάχλες.

Όσο για το φίλο μου τον κ. δημοκοποπνήχτη τονέ πληροφορώ πως να μη στενοχωριέται γιατί ο Πρίγκηπας ετοσαύτα κατορθώσας ού κινδυνεύει άξέχαστος παρ' ήμῶν άπελθειν.

Χανιά 15 τού Νοέβρη 1906.

Πληρεξουσιοδοτημένος κι' από τους άλλους

δημοτικιστάδες

ΧΡΗΣΤΟΣ Μ. ΧΡΗΣΤΟΓΛΑΚΗΣ

ΚΡΑΣΙ ΣΑΜΙΩΤΙΚΟ

Το αληθινό Σαμιώτικο κρασί, το ξακουστό μουσκάτο πουλιέται στο δρόμο του Προαστείου αρ. 8 στο κατάστημα του Άθανάση Τσουκλαδάκη από τη Σάμο.

Τα κρασιά που πουλιούνται στο κατάστημα από βραβεφθήκανε στην Έκθεση του Σικάγου κι' όσοι αγαπούνε το κρασί που έφραίνει τη καρδιά μπόρουν να περάσουν από κεί.

ναν τότε ζυπνήσουνε, και πως του είτανε αδύνατο να φύγη. Και σαν έδειξε τη δυσαρίσκεία του ο Άστακόφ μπήκε στο σπίτι και παρακάλεσε τον έπιστάτη να τον πάη στην κάμαρα που λογαριάζανε να τότε βάλουνε, χωρίς να περιμένη το σουπέ. Μισή ώρα άργότερα είτανε τοποθετημένος εκεί μέσα, καλά η κακά, κάτω από το σκέπασμα στενού κρεβατιού, και πάσχισε ν' άποκοιμηθῆ.

Μά ο ύπνος δεν έρχότανε καθέλου. Η έψη του Στελτσίνσκη όρθωνότανε άκατάπαυτα όμπρός του. «Νά, σημαδεύει, ο Άστακόφ σκοτώθηκε, έλεγε μια φωνή... Χτυπήθηκε με διάθεσες ειρηνικές, και με καλόβολες σκέψες της παντρειάς». Και ξανάκλεινε με πείσμα τα μάτια του που είτανε πλατειάνοιχτα, κι' έχωνε το κεφάλι στα προσκέφαλα. Μά ο ύπνος δεν έρχότανε. Η αύγή έσκαε τώρα στον ούρανό. Άποκαμωμένος από τόν πυρετό της άγρύπνιας ο Άστακόφ έπεσε σ' ένα είδος νυσταγμάρας, όταν ένιωσε ξαφνικά ένα βάρος στα πόδια του. Άνοιξε τα μάτια στα πόδια του κρεβατιού του είτανε καθισμένος ο Βερετιέφ. Το ξάφνιασμα του Άστακόφ μεγάλωσε σαν είδε το ντύσιμο του Βερετιέφ. Είτανε χωρίς ραντικότα τα στήθια του γυμνά φαινότανε άνάμεσα από ένα πουκάμισο ζαρωμένο. Τα μαλλιά του

άταχτα του πεφταν ως τα φρύδια, και το πρόσωπό του μ' άλλαγμένη έκφραση.

— Μπορώ να σας ρωτήσω... είπε ο Άστακόφ και σηκώθηκε στο κρεβάτι του.

— Ήρτα, είπε ο Βερετιέφ με μια συναχωμένη φωνή, με ντύσιμο λίγο... Ήπιαμε κεί κάτω. Θέλω να σας ήσυχάσω. «Είναι εκεί ένας ευγενής που δεν έχει ύπνο ήσυχο». Αϊ, λοιπόν! μπόρείτε να κοιμηθῆτε, δε θα χτυπηθῆτε αύριο.

— Τί μου λέτε εκεί; μουμούρισε ο Άστακόφ ακόμα περισσότερο ξιφιασμένος.

— Ναι, όλα διορθώθηκαν. Αύτός ο κύριος ζητάει συμπάθιο. Θα λάβετε αύριο ένα γράμμα. Όλα τέλειωσαν ρουχουνήστε.

Ο Βερετιέφ σηκώθηκε, και προχώρησε μ' ένα άστατο βήμα κατά την πόρτα.

— Επιτρέψτε μου παρακαλώ, φώναξε ο Άστακόφ, πως ξέρτε... και πως μπορώ να σας πιστέψω;

— Α! νομίζετε, γιατί είμαι... μέσα σ' άμπέλια... Μά σας το λέω, θα σας στείλῃ αύριο ένα γράμμα. Δε μου είσαστε πολύ συμπαθητικός, κύριε, μά είμαι άπάνου στο κέφι της λεβεντιάς και της γενναιότητας. Πίστε ωστόσο πως φοβηθήκατε λιγάκι.

— Μά κύριε... είπε ο Άστακόφ, που άρχιζε να

Ο ΝΟΥΜΑΣ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Για την Ελλάδα αρ. 10. — Για το Έξωτερικό αρ. 10.

20 λεπτά το φύλλο λεπτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ : Στα κίόσκια της Πλατείας Συντάγματος, Όμόνοιας, Υπουργείου Οικονομικών, Σταθμού Τροχόδρου, (Όφθαλμιατρείο), Βουλῆς, Σταθμού ύπόγειου Σιδηρόδρου (Όμόνοια), στο καπνοπωλείο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Έξάρχεια, στα βιβλιοπωλεία « Εστίας » Γ. Κολάρου και Σακέτου (όδου Σταδίου, άπτεκρ' στη Βουλή). Στο Βόλο, βιβλιοπωλείο Χριστόπουλου.

Η συντρομή πλερώνεται μπροστά κ' είναι ενός χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΟΙ ΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΜΑΣ

ά γιο ποιήσανε έναν τραπεζίτη, άπαράλλαχτα καθώς έκανε άλλοτες—δεν ξέρουμε αν ξακολουθεϊ ναν το κάνει και τώρα—το Βατικανό άγιοποιώντας διαφόρους κυρίους. Δε θέλουμε να πούμε πως ο μακαρίτης Πεσματζόγλου είταν κοινός άθροπος. Όχι. Είταν κάτι παραπάνου από μᾶς τους άθροπους του σωρού, άφου μπόρεσε από το τίποτα να κάνει έκατομμύρια, άφου έχτισε τόσα παλάτια στην Άθήνα, στην Κηφισσία και στο Φάληρο, άφου είχε τόσα άμάξια και τόσους υπρέτες, πράματα άρκετά δηλ. να κάνουνε ένα σεβαστό και να τον επιβάλουνε στην κοινωνική συνείδηση. Μπορεί ο μακαρίτης να ύποστήριξε γενναία και το Μακεδονικό άγώνα, μπόρεϊ νάδωσει εκατό χιλιάδες στον Πανάγιο Τάφο, μπόρεϊ νάλλυσε το Σταφιδικό ζήτημα, πλουίζοντας σύγκαιρα και τους μετόχους της « Ένιαίας »,

πειράζεται.

— Καλά, καλά, διέκοψε ο Βερετιέφ. Μην παίρνετε φωτιά. Βλέπετε, στον τόπο μας, στην επαρχία δε γίνεται χωρίς που να μην έχει και μονομαχία. Μά τουτο δεν έχει ποτές κακά έπακόλουθα' μά ωστόσο κάτι τέτοιο δίνει άφορμή να πειραχτεί ένας νιόφερτος. In vino veritas. Μά δεν ξέρετε λατινικά, ούτε και γώ. Βλέπω στο προσωπο σας πως θέλετε να κοιμηθῆτε' σας εύχομαι την καλή νύχτα, κύριε άνθρωπε πραχτική, μεγάλη για το μέλλον θεσοκράτορα. Δεχτήτε τούτη την εύχη τελευταία, από έναν άνθρωπο, που για να το είπούμε ξάστερα, δεν άξίζει μια πεντάρα, και προπάντω σήμερα.

Και λέγοντας έτσι ο Βερετιέφ έφυγε τρεκλίζοντας.

— Ο διάλογος ξέρει τί γίνεται! φώναξε ο Άστακόφ χτυπώντας τη γροθιά του στα προσκέφαλά του. Είναι άσυχώρητο. Θα τα ξεκαθαρίσω όλα.

Και πέντε λεπτά ύστερα κοιμάταν βαθειά. Δεν είναι καλύτερο βάλαμο από το αίστημα του φόβου που περνάει.

Νά ποιά είτανε η άφορμή της νυχτερινής κουβέντας του Άστακόφ και του Βερετιέφ.

(Σ' άλλο φύλλο τελιώνει)